

Nataša MRŠOL

FORGET HERITAGE – Sodelovalni modeli upravljanja opuščeni zgodovinskih znamenitosti

Angleški naslov projekta

FORGET HERITAGE – Innovative, replicable and sustainable Private Public Cooperation management models of the abandoned historical sites by setting up Cultural and Creative Industries

Časovni okvir projekta: 1. 6. 2016–30. 11. 2019 (42 mesecev)

Financiranje projekta

Projekt poteka v okviru programa Interreg SREDNJA EVROPA, ki spodbuja sodelovanje pri spopadanju s skupnimi izzivi v Srednji Evropi ter je 85-odstotno sofinanciran iz Evropskega sklada za regionalni razvoj (ERDF) in 15-odstotno iz sredstev Regionalne razvojne agencije Ljubljanske urbane regije (RRA LUR).

Izhodišča projekta

Zamisel za projekt je nastala iz prispevka, ki ga je objavil Rodney Harrison, raziskovalec kulturnega menedžmenta. V svojem delu je opredelil »krizo« kopičenja preteklosti. Njegov citat je: »Forgetting to remember, remembering to forget.«

V Srednji Evropi je namreč zelo veliko zgodovinskih stavb, krajev in območij. Ker pa se večina teh zanemarja za to, da se pozablja njihov zgodovinski spomin, negativno vplivajo na okolico in se spreminjajo v »urbane praznine« (ang. *urban voids*). Če bi jih ustrezno renovirali in upravljali, bi lahko ponudili več pozitivnih učinkov na mesta in njihove prebivalce. Z ohranjanjem njihove zgodovine:

- se (o)krepi občutek pripadnosti skupnosti;

- se izboljša življenjski prostor;
- se pritegne več turistov, s tem vplivamo tudi na večje turistične tokove;
- vse skupaj ima tudi gospodarski učinek, saj vpliva na gospodarsko rast in nastanek novih delovnih mest.

Čeprav so javne uprave pogosto lastnice kulturne dediščine, nimajo dovolj finančnih in človeških virov za upravljanje te. Hkrati obstaja veliko povpraševanje mlajših generacij po dostopu do teh prostorov – ne le za kulturno in rekreacijsko uporabo, temveč vse bolj za namene, povezane s podjetništvom in ustvarjanjem delovnih mest.

Namen, cilji in vsebina projekta

Ker je v srednjeevropskih mestih veliko slabo in/ali podizkoriščenih stavb kulturne dediščine, ki so v preteklosti zaznamovale življenje določene lokalne skupnosti, je deset partnerjev iz sedmih držav želelo skupaj poiskati inovativne in trajnostne rešitve za zaščito in vrednotenje kulturne dediščine s povečanjem njene ekonomske vrednosti.

Glavni cilj projekta FORGET HERITAGE je prepoznati inovativ-

ne javno-zasebne sodelovalne modele upravljanja stavb kulturne dediščine z vsebinami s področij kulturnih in kreativnih industrij (KKI), razviti orodja za njihovo upravljanje in v ta proces vključiti tudi prebivalce mest. V projektu razvita orodja in model upravljanja zdaj prevetujemo in evalviramo, v ta proces pa vključujemo tudi različne javnosti: kreativni sektor, različne strokovne institucije, odločevalce, zainteresirano javnost in prebivalce mest.

Poleg orodij za upravljanje stavb smo s programi usposabljanj, prilagojenimi potrebam posameznih regij, mest in ciljnim skupinam, želeli izboljšati upravljaljske spretnosti in zmogljivosti javnega (lastnikov stavb) in zasebnega sektorja (upravljalcev stavb) za trajnostno rabo kulturne dediščine.

Na osnovi rezultatov in izkušenj, pridobljenih v pilotnih projektih, ki obravnavajo različne vidike modela upravljanja in že od avgusta 2018 potekajo v osmih srednjeevropskih mestih (Genova, Milano, Ljubljana, Nürnberg, Varšava, Bydgoszcz, Reka in Usti nad Labem), bomo do novembra 2019 pripravili Strategijo upravljanja kulturne dediščine z uporabo KKI. Strategija bo vključevala vse vidike, ki jih bomo proučili v pilotnih projektih. Strategijo bomo dali v odobritev oblikovalcem po-

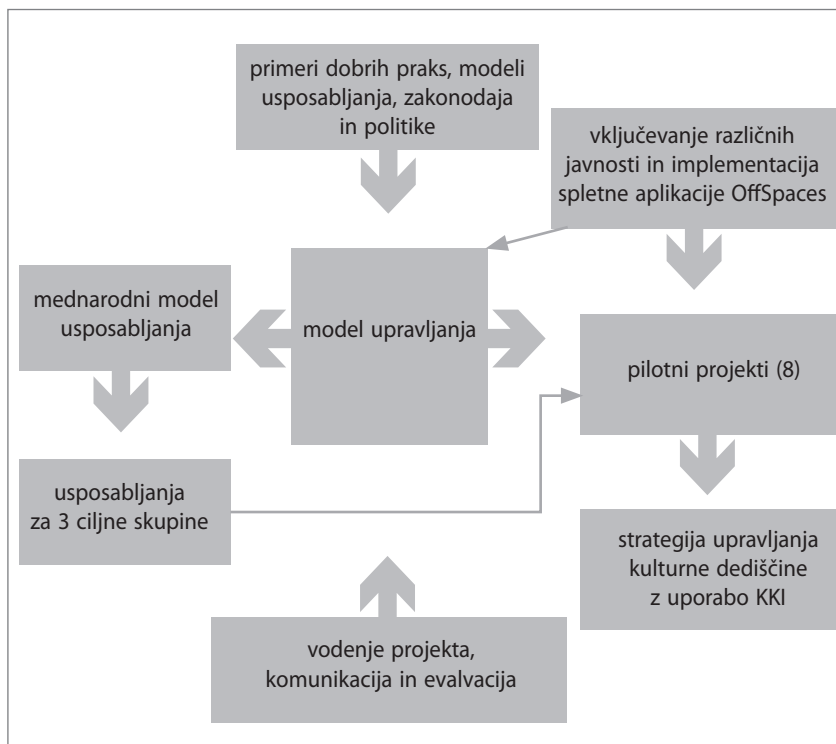
litik v vseh partnerskih mestih. Dano bo tudi priporočilo o najmanjši naložbi, ki bi zagotovila trajnost upravljanja stavb kulturne dediščine z uporabo KKI.

Vsebina posameznih sklopov projekta (tako imenovani delovni paketi)

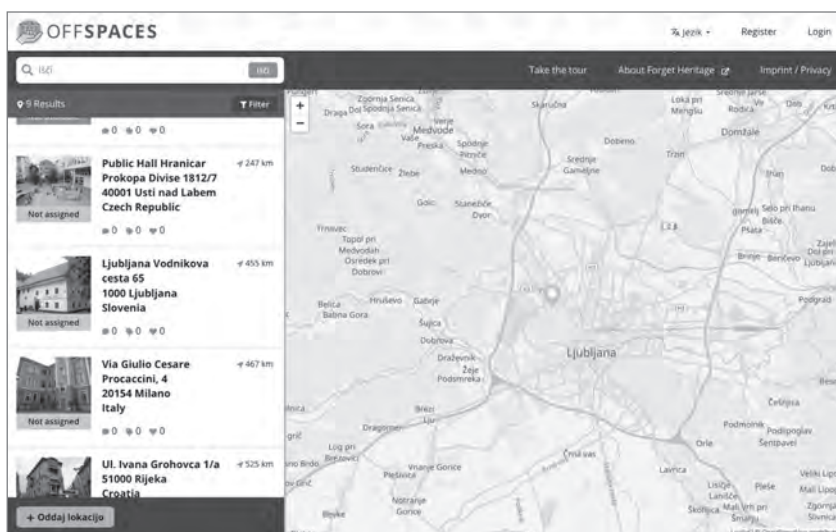
V skladu s standardi programa Srednja Evropa sta dva delovna paketa namenjena vodenju in koordinaciji projekta (WPM – Management) ter komunikaciji o projektu, podpori partnerjem prek različnih komunikacijskih kanalov in diseminaciji rezultatov projekta (WPC – Communication).

V okviru delovnega paketa 1 (WPT1) Kreiranje orodij za izboljšanje upravljanja zgodovinskih znamenitosti in vključevanje meščanov so v prvem letu in pol nastali ti dokumenti: *Priročnik za upravljanje stavb kulturne dediščine*, *Priročnik o politikah za revitalizacijo opuščenih stavb kulturne dediščine v srednjeevropskih mestih* in *Smernice za vključevanje meščanov v valorizacijo stavb kulturne dediščine*.

Da smo partnerji priročnika in smernice kar najbolj približali tistim, ki so jim namenjeni – upravljavcem in lastnikom stavb kulturne dediščine –, je bilo zelo pomembno vključevanje obeh ciljnih skupin, poleg njih pa tudi uporabnikov in obiskovalcev teh stavb. Tako so bile v pripravo aktivno vključene različne javnosti – prebivalci mest in zainteresirana javnost, kreativni sektor, različne strokovne institucije, upravljavci in lastniki kulturne dediščine ter pripravljavci politik, ki so povezane s kulturno dediščino. Ob tem so bile izvedene številne dejavnosti in raziskave, v okviru katerih so bili oblikovani ponovljivi in vzdržni javno-zasebni sodelovalni modeli upravljanja opuščenih zgodovinskih znamenitosti, prepoznanih kot

Slika 1: Prikaz menedžmenta modela

Slika 2: Vstopna stran spletne aplikacije »OffSpaces«

kulturna dediščina. Zelo pomembno je namreč, da se te stavbe ustrezno renovirajo in dobro upravljajo, da imajo zanimive vsebine, ki pritegnejo različne obiskovalce. V končni fazi je priprava slovenske različice *spletne aplikacije »OffSpaces«*. Gre za vzpostavitev registra praznih in/ali podizkoriščenih stavb kulturne dediščine ter povezovanje teh s potencialnimi upravitelji prostora in občani. Spletna aplikacija »OffSpaces«

je tudi eno od orodij za vključevanje kulturno-kreativnih skupnosti, iniciativ in meščanov.

V okviru delovnega paketa 2 (WPT2) Usposabljanja za upravljanje stavb kulturne dediščine smo na osnovi potreb in ciljev zaposlenih v KKI in javni upravi oblikovali *Model usposabljanja za upravljanje stavb kulturne dediščine* in izvedli *usposabljanja za tri ciljne sku-*

Slika 3: Soba za pisanje: delo z mladimi avgusta 2018 (foto: Jošt Franko)

Slika 4: Soba za pisanje: delavnica pisanja potopisov (foto: Jošt Franko)

pine: 1. zaposlene v javni upravi, ki so odgovorni za stavbe kulturne dediščine; 2. upravljavce stavb iz vrst KKI in 3. menedžerje pilotnih projektov. Izboljšane spretnosti omogočajo boljše upravljanje in trajnostno vrednotenje stavb kulturne dediščine. Junija 2018 so v organizaciji RRA LUR in Inštituta za ekonomska raziskovanja (IER) ter v sodelovanju z Zavodom Culturemaker in Mednarodnim grafičnim likovnim centrom potekala usposabljanja za uspešno upravljanje stavb kulturne dediščine. Model upravljanja, ki je del priročnika, partnerji preverjamo v pilotnih pro-

jektih v osmih srednjeevropskih mestih v okviru delovnega paketa 3 (WPT3) – Pilotni projekti – posegi revitalizacije. Na osnovi pridobljenih izkušenj in rezultatov preverjanja bomo do novembra 2019 pripravili *Strategijo upravljanja kulturne dediščine z uporabo KKI*. Vsi pilotni projekti bodo svoj program nadaljevali tudi po končanem projektu Forget Heritage.

Pilotni projekt v Ljubljani je (bil) *Ustvarjalnost za obranjanje zgodovinske identitete: Soba za pisanje za obranjanje Vodnikove dediščine (Writers' Hub)* v

prostorih Vodnikove domačije – Hiši branja, pisanja in pripovedovanja. Gre za nov prostor (so)delu, srečevanj, umika in povezovanj, ki se je odprl septembra 2018. Enoletni izobraževalni program za mlade (15–29 let) pod vodstvom strokovno usposobljenih, visoko motiviranih in tudi nagrajenih mentorjev, ki poteka že od avgusta 2018, pa je prinesel nove vsebine in programe, povezane s pisanjem, prevajanjem, založništvom in podobnimi kulturnimi vsebinami (npr. delavnice, mentorski programi za pisce različnih zvrsti besedil). Prostor (so)delu ima na voljo pet mest in potrebno IKT-opremo.

Ob končanem prvem letu delovanja je Divja misel, inštitut za neprofitno komunikacijo, upravljavka Vodnikove domačije in Sobe za pisanje, predstavnikom drugih občin v Ljubljanski urbani regiji predstavila pilotni projekt oz. model, s katerim je mogoče s sorazmerno malimi investicijami vzpostaviti prostor za pisanje, upravljati stavbo kulturne dediščine v sodelovanju javnega in zasebnega sektorja in pri tem ustvarjati doda(t)no vrednost. Proces bo koristen tudi za druga srednjeevropska mesta, saj se lastniki in upravljavci stavb kulturne dediščine pogosto srečujejo s podobnimi izzivi – kako v stare stavbe naseliti nove, sodobne vsebine.

Najpomembnejši rezultati projekta so:

- priročnik o politikah za revitalizacijo opuščenih stavb kulturne dediščine v srednjeevropskih mestih;
- priročnik za upravljanje stavb kulturne dediščine;
- smernice za vključevanje meščanov v valorizacijo stavb kulturne dediščine;
- spletna aplikacija »OffSpaces« – v končni fazi;
- model usposabljanja za upravljanje stavb kulturne dediščine;

- usposabljanja za tri ciljne skupine;
- osem pilotnih projektov;
- strategija upravljanja kulturne dediščine z uporabo KKI, ki bo pripravljena do novembra 2019.

Partnerji v projektu:

V projektu sodeluje šest mest, dve regionalni razvojni agenciji, kulturni inovativni kompetenčni center in raziskovalna inštitucija:

- mesto Genova/Comune di Genova (IT) – vodilni partner, vodja WPM,
- Inštitut za ekonomska raziskovanja (SI),
- Regionalna razvojna agencija Ljubljanske urbane regije (RRA LUR) – Ljubljana (SI) – vodja WPT3,
- mesto Nürnberg/Stadt Nürnberg (Amt für Kultur und Freizeit) (DE) – vodja WPT1,
- mesto Bydgoszcz/Miasto Bydgoszcz (PL) – vodja WPT2,
- KIKK – Pécs/Kulturális Innovációs Kompetencia Központ Egyesület (HU) – vodja WPC,
- mesto Reka/Grad Rijeka (HR),
- mesto Usti Nad Labem/Statutární Město Ústí nad Labem (CZ),
- regija Lombardija/Regione Lombardia (DG Commercio, Turismo e Terziario) (IT),
- mesto Varšava/Miasto stołeczne Warszawa (PL).

Vodja projekta v RRA LUR je Nataša Mršol. V projekt sta bila kot strokovna sodelavca vključena tudi dr. Aidan Cerar (junij 2016–april 2017), Gaja Trbižan (september 2017–julij 2018), kot vodja odnosov z javnostmi pa Barbara Boh (junij 2016–maj 2019).

.....
 Nataša Mršol, univ. dipl. geografinja in sociologinja
 Regionalna razvojna agencija Ljubljanske urbane regije, Ljubljana, Slovenija
 E-pošta: natasa.mrsol@rralur.si

Več informacij o projektu

Spletne strani:

<http://www.rralur.si/sl/projekti/forget-heritage>

<https://www.interreg-central.eu/Content.Node/Forget-heritage.html>

<http://www.ier.si/menu-298.php>

<https://off-spaces.eu/sl/>

Facebook: <https://www.facebook.com/forgetheritage2016/>

Twitter: <https://twitter.com/forgetheritage>

Kaj se lahko zgodi s stavbami kulturne dediščine v vašem kraju, če sodelujejo prebivalci, občina in ustvarjalci?

Nastanejo lahko lepe zgodbe. Ena takih je *Soba za pisanje* na Vodnikovi domačiji v Ljubljani. Priporočamo obisk katerega izmed zanimivih dogodkov iz bogatega nabora njihovih prireditev.

Da bodo lepe zgodbe lahko nastajale tudi v vaši bližini, vas vabimo k uporabi *spletne aplikacije OffSpaces*, kjer lahko oddate predloge, pobude in ideje za vsebine v praznih ali premalo izkoriščenih prostorih kulturne dediščine. Tudi v vaši občini.

Spletno aplikacijo OffSpaces si naložite na <https://off-spaces.eu>. Oddajte svoj predlog vsebine, zabeležite prazen prostor ali se prijavite za upravljanje prostora. Sodelujte pri pisanju novih zgodb. V njih začnejo stare stavbe živeti novo življenje.

Spletna aplikacija OffSpaces je del projekta Forgive Heritage, katerega glavni cilj je prepoznati inovativne, ponovljive in trajnostne javno-zasebne modele sodelovanja za upravljanje opuščenih zgodovinskih znamenitosti, prepoznanih kot kulturna dediščina. Slovenska partnerja projekta sta Regionalna razvojna agencija Ljubljanske urbane regije in Inštitut za ekonomska raziskovanja.

